

Varietatea imaginilor lirice in care Mihai Eminescu proiectează supratema timpului

Eminescu isi merita pe deplin numele de cel mai mare poet roman, deoarece el atinge, prin opera sa, teme fundamentale ale omenirii.

Supratema lui Eminescu, cea care apare in aproximativ toate creațiile lui, este tema timpului. Aceasta tema apare atât in poezia eminesciana, cat si in proza acestuia sub diferite imagini. Poetul se inspira din ideile lui Schopenhauer care prezintă timpul ca un prezent etern, trecutul si viitorul fiind posibile doar prin prisma prezentului.

Apar astfel diverse viziuni ale timpului, imagini lirice variate, ce infatiseaza timpul ca eternitate sau ni-l prezintă din perspectiva efemeritatii. Varietatea imaginilor lirice ale timpului apare ca o consecința a genialitatii poetului. Acesta reia aceeași tema privind-o din diverse aspecte, analizând-o in profunzime, oferindu-i diverse simboluri.

Observam astfel ca poetul are o imagine pozitiva asupra trecutului plin de glorie, de oameni iluștri si de faima: "Când privesc zilele de aur a scripturilor romane/ Mă cufund ca intr-o mare de visări dulci si senine."(Epigonii) Prezentul apare sub un aspect negativ când poetul se refera la epigonii ce nu știu sa pretuiasca pe predecesori. Prezentul este singura viziune a timpului care merita atenția omului deoarece "Viitorul si trecutul/ Sunt a filei doua fete/ Vede-n capăt începutul/ Cine știe sa le-nvețe." (Glossa) Doar prezentul poate fi schimbat, doar el prezintă importanta pentru ca trecutul este un moment deja trăit, deci irecuperabil pentru om, in timp ce viitorul este o proiecție incerta, o prezumție legata de idealurile omenești care de obicei nu se împlinesc.

Pentru poet nimic nu este nou si experiențele se pot repeta la infinit chiar intr-un viitor la fel de nesemnificativ precum durata actuala, idee prezentata sub forma infatisarii lumii ca un teatru in care doar actorii se schimba: "Alte masti, aceeași piesa,/ Alte guri, aceeași gama."(Glossa).Timpul este prezentat sub forma neantului care îneacă pur si simplu omul: "Precum pulberea se joaca in imperiul unei raze,/"

Mii de fire viorie ce cu raza încetează,/ Astfel, într-a veșniciei noapte
pururea adâncă,/ Avem clipa, avem raza, care tot mai tine
înca...”(Scrisoarea I)

Nuvela filozofica “Sărmanul Dionis” are ca tema transmigrația sufletelor, a metempsihozei. Eminescu valorifica o idee a lui Schopenhauer, după care timpul și spațiul sunt manifestări ale substanței care se regenerează veșnic, fiind compusă dintr-un număr de modele eterne, “umbre” ale individului fizic.

Prin vis, omul poate ieși din determinările sale temporale și spațiale și devenind parte a totului, are posibilitatea de a trai simultan formele sale trecute sau viitoare, existente în substanța veșnică. Prin intermediul lui Dionis, poetul prezintă propriile gândiri și concepții
”...În fapta, lumea-i visul sufletului nostru. Nu există nici timp, nici spațiu – ele sunt numai în sufletul nostru. Trecutul și viitorul e în sufletul meu(...) Dacă lumea e un vis, de ce n-am putea să coordonăm șirul fenomenelor sale cum voim noi? Nu e adevărat că există un trecut.”

Această nuvelă poate fi asemănată cu “Luceafărul” pentru că nuvela are două fete, una a bătrânului dascăl ce ține universul în “degetul lui mic”(Scrisoarea I) și alta a Luceafărului ce cuprinde în esența lui puterea dragostei spiritualizate, absolute. Dionis e o altă ipostază a Erosului și a Demiurgului eminescian. Dionis are în sine forța titanica de a anula timpul și spațiul.

Trăsătura care particularizează această nuvelă este relativitatea timpului acțiunii printr-o compoziție bazată pe ambiguitatea planurilor narative: unul al lui Dionis și altul al lui Dan. Dan își manifestă existența în timp ce Dionis doarme și invers. Aproximativ aceeași trăsătură e întâlnită și în “Luceafărul”, unde doar noaptea și apariția astrului duceau la răsărirea sentimentelor de iubire ale fetei.

Relativitatea constă în ideea că timpul nu există decât în relație cu altceva, deci dacă omul nu l-ar imagina, acesta nu ar exista. Într-un fel această idee apare și în “Scrisoarea I”, în geneza și stingerea Universului. Timpul apare o dată cu omenirea și se stinge în același moment cu Universul: “Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie.”

Simultaneitatea se referă la existența dublă pe care o duce Dionis, ceea ce implică faptul că dimensiunile timpului nu există, că nu există viitor sau trecut, ci doar prezent, idee ce apare și în “Glossa”.

Subiectivitatea dimensiunii temporale tine de dorința omului de a se desprinde de timp, de a deveni etern prin creație, de a renunța la condiția muritoare (în "Sărmanul Dionis") sau la cea nemuritoare (în "Luceafărul").

Timpul, în cele mai multe poezii, își urmează cursul, ceea ce transformă prezentul în trecutul cel mai adesea dureros ("Trecut-au anii...").

Poetul reușește să surprindă timpul în ipostaze diferite ce implică profunde meditații filozofice. Timpul este nemilos, curge în același mod pentru toți, indiferent de condiția omului, idee surprinsă în "Scrisoarea I", pentru că până și "bătrânul dascăl" este supus morții, deși genialitatea lui îl ridică deasupra celorlalți.

În "Luceafărul" acțiunea este diversă și mai ales călătoria în spațiu pare a dura "mii de ani". Timpul se contractă și se dilată pentru a integra călătoria astrului spre origini: "Și cai de mii de ani treceau/ În tot atâtea clipe." Totuși Hyperion nu a lipsit din "locul lui menit din cer" unde se întoarce după dialogul cu Demiurgul.

La faza de început a Universului, timpul este prezentat ca eternitate. Demiurgul este perfecțiunea materiei, ca și Dionis/Dan, și ei au parte de nemurire în același fel ca și Luceafărul.

Perioada dintre începutul și sfârșitul Universului este caracterizată de o scurgere diferită a timpului: mare pentru Univers și mică pentru oameni. Astfel, existența umană este pecetluită de trecerea ireversibilă a timpului, iar perfecțiunile materiei sunt marcate de nemurire, de o lipsă totală a timpului.

Timpul este prezentat în imagini diferite pentru că el însuși pare a fi o carte cu file din care nu putem schimba decât prezentul. Eminescu s-a remarcat prin talentul deosebit de a împlăti în poezie meditații filozofice de importanță fundamentală. Trecerea inexorabilă a timpului marchează existența fiecărui om și doar inteligența îl va face pe acesta să înțeleagă că trebuie să dea un sens vieții sale pentru a nu se pierde în neantul Universului.

Mulțumita creației eminesciene, fiecare cititor care pătrunde în universul poetului, ia contact cu problema timpului, reușind să găsească unele răspunsuri la anumite întrebări. Și chiar dacă răspunsul nu este suficient de elocvent, rămânem cu sentimentul că am pătruns într-o lume a întrebărilor, a originilor Universului, ce până atunci ne era închisă. Ni se deschid astfel noi perspective, și urmând

îndemnrile poetului, poate vom reuși sa ne valorificam pozitiv existenta si ne vom transforma prin existenta prezenta, viitorul care acum nu na aparține.

Eminescu isi merita pe deplin numele pentru ca a atins prin opera sa toate problemele esențiale ale existentei umane si ne-a dat posibilitatea de a ne confrunta direct cu ele prin intermediul poeziilor, care, precum niște uși, ne lasă sa pătrundem in lumea poetului si sa căutam răspunsuri ce ne marchează pe toți. Fiescare poezie e o noua ușa spre o noua imagine si doar însumându-le vom reuși poate sa atingem același nivel de meditație cu cel al poetului.

Raluca-Rozalia Curic
Clasa a XI-a E
Liceul de informatica „Spiru Haret” Suceava